

INTERPELLATION TILL STATSRÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2021-04-09
Besvaras senast
2021-04-23

Till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:634 Kraftsystemets funktion under sommaren

Svenska kraftnät meddelade via ett urgent market message den 23 mars att man mellan den 22 maj 2021 och den 20 juni 2021 kraftigt kommer att begränsa möjligheten att föra över el från norra till södra Sverige och att möjligheterna till handel med el över gränserna kommer att begränsas ännu mer.

Bakgrunden är att kraftsystemet i söder har förlorat stora volymer planerbar elproduktion. Kraftsystemet är kraftigt försvagat, och vi har under våren sett hur SVK får ta till kraftfulla åtgärder för att hantera tämligen normala fel. När reaktorerna till sommaren genomför sina underhållsstopp blir situationen akut. Svenska kraftnät tvingas då göra de här begränsningarna trots att det egentligen behövs mer elöverföring till södra Sverige.

Enligt Elmarknadsförordningen, (EU) 2019/943 artikel 16.8, får inte kapaciteten i överföringarna mellan prisområdena begränsas hur som helst för att lösa tekniska problem. Minst 70 procent av kapaciteten ska alltid finnas tillgänglig för marknaden. Trots det meddelar SVK att man begränsar flera överföringar mer än vad som är tillåtet. Flödena till södra Sverige stryps, och handeln med grannländerna begränsas kraftigt. Konsekvensen kommer att bli höga elpriser i södra Sverige även denna sommar. Begränsningarna under förra sommaren ledde till att priset i Skåne stundtals var 100 gånger högre än priset i Oslo och uppåt 20 gånger högre än i norra Sverige. Under 2020 var genomsnittspriset i Skåne 237 procent av priset i norra Sverige.

Marknadsmekanismerna fungerar. Men effekterna är inte nödvändigtvis önskvärda. Höga prisskillnader signalerar att något inte fungerar som det ska. Förra året rådde en liknande situation med den skillnaden att Ringhals 1 då fortfarande var i drift. SVK kunde avhjälpa situationen genom att ersätta Vattenfall för att starta Ringhals 1 tidigare än planerat. Den möjligheten finns som bekant inte längre. Trots att Ringhals 1 då kom till undsättning ledde begränsningarna i överföringarna till mycket stora prisskillnader mellan södra Sverige och omkringliggande områden.

Särskilt uppseendeväckande inför sommaren är att importen från Finland till SE3 stoppas helt. Orsaken till denna mycket kraftfulla åtgärd är att kraftsystemet är illa anpassat för öst-västliga flöden. Det väcker frågor då flödena i öst-västlig led är på väg att öka mycket kraftigt. I höst börjar Olkiluoto 3 leverera el till nätet. Norge tar också i drift ytterligare en

utlandsförbindelse, North Sea Link till Storbritannien, samtidigt som Nordlink från Norge till Tyskland kommer upp i sin fulla kapacitet. De här tre händelserna innebär stora förändringar för elens flöde genom Sverige.

SVK har tidigare aviserat att den så efterlängtade Sydvästlänken kommer att begränsas från 1 200 megawatt till 800 MW. De förändrade flödena till följd av stängningarna av reaktorerna och de nya kablarna gör att länken inte kan användas som planerat.

Den kraftfulla åtgärd som kan vidtas på kort sikt är att Ringhals 1 återstartas. Det skulle ta oss tillbaka till det något mindre dåliga läge som rådde förra sommaren. Alla andra tänkbara åtgärder ligger långt fram i tiden, oavsett om det gäller ny nätkapacitet eller ny planerbar elproduktion i södra Sverige. Liberalerna har föreslagit att lagen som förbjuder en återstart tas bort.

Elektrifieringen av industrin och transportsektorn ställer stora krav på kraftsystemet, inte minst i södra Sverige. Allt tyder på ett kraftigt ökat behov av leveranssäker el. Samtidigt ser det ut som att det överskott på planerbar elproduktion som i dag finns i norr är på väg att tas i anspråk av industrins elektrifiering. I princip ingen ny planerbar elproduktion planeras i Sverige. Med undantag av kärnkraftsprojekten i Finland är också grannländerna på väg att avveckla alltmer av den planerbara elproduktion som södra Sverige i dag är helt beroende av.

De kraftfulla åtgärder som SVK aviserat, och de mycket stora prisskillnader mellan olika delar av den nordiska elmarknaden som numera är vanliga, är viktiga signaler om att allt inte står rätt till. Kraftsystemet framför allt i södra Sverige befinner sig i stora svårigheter. Marknaden kommer inte att reda ut den situation som har uppkommit. Ansvaret vilar på regeringen och dess myndigheter.

Med anledning av detta vill jag fråga statsrådet Anders Ygeman:

1. Hur ser statsrådet på att Svenska kraftnät återkommande begränsar överföringskapaciteten mer än vad som är tillåtet och har statsrådet för avsikt att vidta några åtgärder i anledning av detta?
2. Hur ser grannländerna på att Sverige inte kommer att leva upp till sina

- åtaganden och vilka kontakter har statsrådet haft med länderna?
3. Kommer de planerade nätförstärkningarna från norr till söder att hjälpa, eller kommer de nya ledningarna också att begränsas när de väl är på plats?
 4. Utöver elnät, vilka åtgärder ser statsrådet för att stärka kraftsystemet i södra Sverige, och när kan vi förvänta oss att situationen normaliseras?
 5. Är regeringen beredd att diskutera en lagändring så att Ringhals 1 kan återstartas för att avhjälpa den allvarliga situation som södra Sverige befinner sig i?
 6. Anser statsrådet att Sverige lever upp till sina åtaganden enligt förordningen om riskberedskap inom elsektorn (EU) 2019/941, agerar Sverige enligt förordningens artikel 15.1 ”i en anda av solidaritet för att förebygga och hantera elkriser”, och förändras bedömningen av de av SVK aviserade begränsningarna?

.....

Joar Forssell (L)

Överlämnas enligt uppdrag

Anna Aspegren